

НОВИЙ ЗРІЗ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ВІЛ/СНІД (видання за результатами моніторингу)

Всеукраїнський моніторинг щодо надання соціальних послуг для уразливих до ВІЛ-інфекції сімей з дітьми: методологія та результати базового дослідження / кол. авт. : І. Демченко (кер.), О. Артюх, Н. Белоносова та ін. ; USAID | Проект розвитку ВІЛ/СНІД-сервісу ; АЦ Соціоконсалтинг. – К. : Вид-во Раєвського, 2012. – 120 с.

Останнім часом в Україні проводиться досить багато досліджень, присвячених різним аспектам епідемії ВІЛ/СНІДу, в тому числі оцінці соціальних послуг для представників різних уразливих до ВІЛ-інфекції спільнот. Однак досліджень моніторингового характеру стосовно соціальних послуг, орієнтованих на уразливі до ВІЛ сім'ї з дітьми², на сьогодні обмаль.

За даними Українського центру СНІДу, за станом на 01.01.2012 р. в Україні під наглядом перебували 2722 дитини, в яких діагноз ВІЛ-інфекції підтверджено, і загальна кількість дітей з підтвердженим ВІЛ-позитивним статусом продовжує зростати. Зростає й абсолютна кількість родин із дітьми, уражених епідемією, включаючи сім'ї, в яких виховуються ВІЛ-позитивні діти або діти з невизначеним статусом, сім'ї, де батьки (один з батьків) мають підтверджений діагноз ВІЛ-інфекція, а діти (дитина) – ВІЛ-негативні, а також сім'ї, де виховуються діти, які стали сиротами внаслідок смерті батьків від СНІДу. Кожна із цих категорій сімей потребує особливої уваги і допомоги, адже майже щодня стикається з багатьма проблемами, які досить складно, а інколи й неможливо вирішити самотужки. Соціальне, психологічне, матеріальне благополуччя цих родин значною мірою залежить від своєчасної зовнішньої підтримки, уваги і сприяння у вирішенні їхніх соціальних, психологічних, матеріальних проблем.

У публікації висвітлено методику всеукраїнського моніторингу наявних соціальних послуг для уразливих до ВІЛ-інфекції сімей з дітьми, розроблену співробітниками Аналітичного центру "Соціоконсалтинг" на запит Міністерства соціальної політики України в межах USAID | Проекту розвитку ВІЛ/СНІД-сервісу в Україні, та результати базового дослідження, проведеного з використанням вказаної методики.

Запропонована методика передбачає розрахунок трьох груп показників, які в сукупності дозволяють кількісно оцінити доступність, відповідність різних видів соціальних послуг потребам уразливих до ВІЛ сімей з дітьми та їх

² Тобто сім'ї, у яких виховуються діти, народжені ВІЛ-позитивними матерями, незалежно від ВІЛ-статусу дітей.

результативність. Універсальні показники стосуються послуг, призначених для більшості сімей, незалежно від ВІЛ-статусу дитини, рівня матеріальної забезпеченості сім'ї, її складу, форми сімейної опіки над дітьми тощо. Специфічні показники дозволяють оцінити послуги, які надаються окремим групам сімей, зокрема в залежності від віку та ВІЛ-статусу дитини, а "соціальні" показники найбільш актуальні для неповних сімей або сімей з дітьми, які виховуються під опікою, оскільки спрямовані на моніторинг доступу малозабезпечених сімей до різних соціальних виплат, а також забезпечення матеріальних гарантій для дітей у майбутньому.

Емпіричною базою для розрахунку моніторингових показників є дані, отримані із застосуванням соціологічних методів. Ключовим джерелом інформації є результати опитування потенційних отримувачів соціальних послуг – батьків/опікунів, які виховують дітей, народжених ВІЛ-позитивними матерями. Задля забезпечення більшої об'єктивності висновків, результати опитування батьків/опікунів, доповнюються та верифікуються в ході опитування надавачів цих послуг – експертів, які безпосередньо працюють в царині надання соціальних послуг для уразливих до ВІЛ сімей з дітьми. Результати апробації запропонованої методики в ході базового дослідження засвідчили її прийнятність.

У ході базового дослідження за національною представницькою вибіркою було проведено 800 стандартизованих інтерв'ю з батьками/опікунами, що виховують дітей, народжених ВІЛ-позитивними матерями, та 50 гнучких інтерв'ю з фахівцями. Поєднання різних каналів рекрутування батьків/опікунів (через співробітників СНІД-центрів, ВІЛ-сервісних НУО та центрів денного перебування для ВІЛ-інфікованих дітей) дозволило залучити до участі в дослідженні респондентів, міра обізнаності яких щодо соціальних послуг, на які вони можуть претендувати, та охоплення відповідними послугами істотно відрізняються.

Результати проведеного дослідження дозволили з'ясувати ключові тенденції в системі ВІЛ-сервісу, орієнтованого на уразливі до ВІЛ-інфекції сім'ї з дітьми та розробити рекомендації щодо вдосконалення соціальних послуг, орієнтованих на дану цільову групу.

Видання може бути цікавим не лише для дослідників, які займаються проблемами ВІЛ-сервісу в Україні, а й для спеціалістів центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, інших установ і організацій – надавачів соціальних послуг.

Демченко Ірина, канд. екон. наук,
директор АЦ "Соціоконсалтинг",

Белоносова Наталія,
аналітик АЦ "Соціоконсалтинг"